

LIETUVOS ADMINISTRACINIŲ GINČŲ KOMISIJOS ŠIAULIŲ APYGARDOS SKYRIUS

SPRENDIMAS

2024 m. gegužės 13 d. Nr. 21RE3-57 (AG3-48/25-2024)
Šiauliai

Lietuvos administracinių ginčų komisijos Šiaulių apygardos skyrius (toliau – Komisija), susidedantis iš Komisijos narių Giedriaus Jakubėno (posėdžio pirmininkas), Vaidos Jokubauskaitės (pranešėja), Danutės Kulikauskienės, Ramintos Ramanauskienės ir Svetlanos Sinkevičienės,

Komisijos posėdyje rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinį ginčą pagal pareiškėjo X. Y. skundą atsakovei Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai dėl sprendimo panaikinimo ir įpareigojimo atlikti veiksmus.

Komisija

n u s t a t ė:

Pareiškėjas X. Y. (toliau – Pareiškėjas) 2024 m. balandžio 8 d. skundu (toliau – Skundas) Komisijos prašo panaikinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos (toliau – Atsakovė arba Ministerija) 2024 m. kovo 7 d. raštą Nr. 3IN-198(8.1 E) „Dėl skundo“ (toliau – ir Raštas) ir įpareigoti instituciją per Lietuvos administracinių ginčų komisijos nustatytą laiką priimti naują teisės aktų reikalavimus atitinkantį sprendimą, t. y. atsižvelgiant į tai, kad projekto kontrolės laikotarpiu (trečiaisiais kontrolės metais) ūkio ekonominis dydis, išreikštas produkcijos standartine verte, yra mažesnis kaip 4 000 Eur, taikyti sankciją, proporcingą laikotarpiui, kuriuo reikalavimai nebuvo įvykdyti.

Skunde nurodyta, kad Pareiškėjas 2024 m. vasario 12 d. kreipėsi į Ministeriją prašydamas panaikinti Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Agentūra arba NMA) 2024 m. sausio 17 d. sprendimą Nr. SKP-24 „Dėl susidariusios skolos gražinimo“ (toliau – Sprendimas) kaip nepagrįstą ir priimti naują sprendimą įvertinant visus aukščiau išdėstytus ir Metodikoje reglamentuotus argumentus dėl pažeidimo reikšmingumo, masto, trukmės ir pasikartojimo.

Dėstydamas faktines aplinkybes, Pareiškėjas paaiškina, kad 2016 m. kovo 31 d. (*turėtų būti 2016 m. gegužės 31 d.*) Agentūrai pateikė paraišką pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama smulkiems ūkiams“ Nr. KU-16-1-02923-PR001 (toliau – Paraiška), kuri buvo įvertinta teigiamai, ir 2016 m. lapkričio 8 d. pasirašyta paramos sutartis Nr. 19SU-KU-16-1-02923-PR001 (toliau – Paramos sutartis) bei skirta 14 900 Eur paramos suma. 2016 m. lapkričio 8 d. buvo išmokėta 11 920,00 Eur, o 2020 m. gegužės 15 d. – 2 978,37 Eur paramos suma Projektui įgyvendinti.

Paraiškos verslo plane buvo nurodyta, kad bus vykdoma uogininkystės (braškių auginimo) veikla, o viena iš investicijų – braškių daigai. Uogakrūmiai buvo pasodinti 2017 metais ir derlių davė iki 2022 metų. Kiekvienais metais buvo deklaruojamas 0,75 ha plotas (braškių laukas), pateikti visi reikalingi dokumentai. Pareiškėjas pažymi, kad jokie neatitikimai visu laikotarpiu nustatyti nebuvo.

2022 m. rugpjūčio 19 d. Pareiškėjo valdoje buvo atlikta paraiškos Nr. 22-1004976687-1 pagal priemonę tiesioginių išmokų bei su plotu susijusių kompensacinių išmokų (ir išmokų už mėšinius galvijus bei mėšines avis) patikra vietoje. Jos metu taip pat buvo tikrinamas ir minėtas braškių laukas. Pareiškėjas nurodo, kad apie patikrą iš anksto informuotas nebuvo, todėl joje nedalyvavo, o apie tai,

kad ji buvo atlikta, sužinojo tik gavęs patikros vietoje ataskaitą (toliau – Ataskaita). Mano, kad jo paaiškinimai, pateikti vietoje, būtų padėję priimti pagrįstą ir faktus atitinkantį sprendimą.

Nurodo, kad nesutinka su „*Ministerijos sprendimu susigrąžinti visą išmokėtą paramos sumą, t. y. 14 898, 37 Eur, nes taikoma sankcija yra per griežta, kadangi tik projekto kontrolės laikotarpiu (trečiaisiais kontrolės metais) ūkio ekonominis dydis, išreikštas produkcijos standartine verte, buvo mažesnis kaip 4 000 Eur*“.

Nurodydamas nesutikimo su Agentūros Sprendimu motyvus ir argumentus, pažymi, kad viena iš priežasčių, kodėl buvo konstatuotas pažeidimas ir priimtas Sprendimas dėl paramos grąžinimo, yra tai, kad: „*daugiamečiai sodiniai (braškių) buvo rasti sunykę 2022 metais; laukas apaugęs piktžolėmis, tarpueiliai nešienauti*“.

Akcentuoja, kad Ataskaitos lentelėje „*Tikrinami laukai*“ buvo pažymėta, jog tiek deklaruotas, tiek patikros metu aptiktas pasėlis yra BRA (t. y. braškės). Taigi, patikros metu buvo nustatytas braškių pasėlis. Pareiškėjas daro išvadą, kad pažeidimas fiksuotas tik todėl, kad buvo nesilaikyta įsipareigojimo nušienauti lauką iki rugsėjo 1 d. Pareiškėjas su tuo nesutinka, nes nušienavimo terminas buvo rugsėjo 1 d., o patikra atlikta iki nustatyto termino pabaigos, t. y. rugpjūčio 19 d. Uogynas šiame plote jau buvo auginamas šeštus metus iš eilės ir 2023 metų pavasarį (atsižvelgiant į reikalavimą daugiamečius augalus išlaikyti iki naujo deklaravimo sezono pradžios) turėjo būti užartas, todėl nebuvo investuota nei laiko, nei piniginių lėšų į ravėjimą bei šienavimą. Pareiškėjas nurodo, kad neteikė reikšmės, jog fiksuotas Spag 6.1 pažeidimas, nes, jei patikros vietoje metu nebūtų rasta uogyno liekanų, lauko plotas nebūtų galėjęs pakisti iš 0,75 deklaruoto į 0,82 nustatytą. Atsižvelgiant į tai, Pareiškėjas daro išvadą, kad, jei lauko plotas didėjo, vadinasi, jis buvo matuojamas pagal rastą deklaruotą pasėlį. Tik 2023 metais, kai buvo pateikta Smulkių ūkių galutinė ataskaita, Pareiškėjas suprato, jog Ataskaitoje buvo konstatuoti pažeidimai, kurie lėmė tai, jog ŽŪDC (*VĮ Žemės ūkio duomenų centras*) traktuotų, kad pasėlio BRA VED (*valdos ekonominis dydis*) yra neskaičiuojamas (tą liudija pažyma iš ŽŪDC).

Ataskaitoje nurodyta, kad „*deklaruotos naudmenos kodas yra BRA*“, „*Aptiktos naudmenos kodas BRA*“, deklaruotos naudmenos kodas išliko tas pats, o tai reiškia, jog patikrinimo metu braškių sodmenys buvo rasti, tačiau 2023 m. sausio 1 d. Produkcijos standartine verte išreikšto žemės ūkio valdos ekonominio apskaičiavimo sąraše nurodyta, jog produkto skaičius yra 0.

Elektroniniu paštu buvo kreiptasi į ŽŪDC, kuris paaiškino, kad „*žemės ūkio duomenų ir kitų plotų duomenys gaunami iš NMA STIS sistemos. Remiantis STIS sistema 2022 m. žemės ūkio duomenų ir kitų deklaruotų plotų deklaruotam laukui naudmenos kodas BRA Braškių uogynai – deklaruota 0.75 ha, NMA nustatytas faktinis plotas 0.00 ha, todėl apskaičiuotas EDV ir VED 2023-01-01 BRA Braškių uogynai plotas nurodytas 0,00*“.

Pareiškėjas atkreipia dėmesį, kad braškynui 2022 metais buvo 6 sezonas, vasaros pradžioje buvo nuskintas paskutinis derlius ir nuspręsta į lauko tvarkymą neinvestuoti. Birželį ir liepą žolė auga intensyviausiai, todėl vasaros pabaigoje tikrintojas pamatė žolę apaugusį lauką. Braškynas sodintas 2017 metais, braškių daigai šeštaisiais derėjimo metais tikrai neturi, o juo labiau ir negali atrodyti taip, kaip atrodė antraisiais ar trečiaisiais derėjimo metais, nes augalas nėra ilgaamžis ir jo išvaizda natūraliai prastėja, kerai tampa mažesni, silpnesni, labiau kenčia nuo aplinkos poveikio. Braškynas buvo deklaruojamas nuo 2017 metų, 2022 m. liepos 1 d. VED pažymoje visi duomenys buvo teisingi.

Pareiškėjas pažymi, kad pagal terminų žodyną (<https://www.zodynas.lt/terminu-zodynas/s/sunykti>) žodis „*sunykti*“ reiškia „*sumenkėti*“, „*nuskursti*“, todėl įrašas, kad „*braškių sodiniai sunykę*“, nereiškia, kad sodinių iš viso nėra ar jų nebuvo nuo 2017 metų. Faktas, kad braškių sodiniai, sodinti 2017 metais, sumenkę ir nuskurdę, Pareiškėjas neneigia, taip ir turi būti pagal tokių sodinių gyvavimo trukmę, tačiau, priimant Sprendimą, šios aplinkybės nebuvo įvertintos, todėl padaryta nepagrįsta išvada, kad numatyta žemės ūkio veikla nebuvo vykdoma. Su tokia išvada Pareiškėjas nesutinka, jo manymu, tą paneigia ir tikrinančiosios institucijos atliktos patikros Ataskaitoje pateikta informacija, jog „*Deklaruotos naudmenos kodas yra BRA*“, „*Aptiktos naudmenos kodas BRA*“, tačiau patys sodiniai tik yra sunykę, t. y. prastos būklės. Pareiškėjas pažymi, kad jei daigai sunykę, tai nereiškia, kad jų išvis nėra, o norint tuo įsitikinti, reikėjo tiesiog praskleisti žolę, tačiau tikrintojas to nepadarė.

Pareiškėjas, įvertinęs patikros rezultatus, turėjo teisėtus lūkesčius, kad VED skaičius ir toliau bus nepakitęs. Nurodo, kad jei patikros metu būtų nustatyta, jog tame lauke nebuvo/nėra braškių daigų, tokį sprendimą tikrai būtų apskundęs, tačiau patikslintų patikros Ataskaitos duomenų dėl pakeisto pasėlio kodo negavo, todėl pagrįstai tikėjo, kad VED bus išlikęs toks pats, kaip ir 2022 m. liepos 1 d.

Sprendime nurodoma, kad, pagal programos priemones gali būti taikomos sankcijos: paramos dydžio sumažinimas, paramos neskyrimas, reikalavimas grąžinti visą ar dalį išmokėtos paramos, kitos poveikio priemonės dėl su gauta arba prašoma parama susijusių įsipareigojimų nevykdymo ir (arba) nustatytų reikalavimų nesilaikymo.

Pareiškėjas atkreipia dėmesį, kad, pagal Sankcijų už teisės aktų nuostatų pažeidimus, įgyvendinant Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones, taikymo metodikos 5 punktą, sankcija skiriama atsižvelgiant į pažeidimo reikšmingumą, mastą, trukmę ir pasikartojimą. Pažeidimo reikšmingumas, visų pirma, priklauso nuo jo pasekmių svarbos, atsižvelgiant į nepaisytų įsipareigojimų ar pareigų tikslus. Pažeidimo mastas priklauso nuo jo poveikio visam projektui, o pažeidimo trukmė – nuo laiko, kurį trunka jo poveikis, arba nuo galimybės šį poveikį panaikinti pagrįstomis priemonėmis.

Pareiškėjas pažymi, kad, pagal minėtos Metodikos 1 priedo 9 punktą, nustačius pažeidimą, galima taikyti sankcija yra paramos sumažinimas ir (arba) paramos susigrąžinimas 100 proc. nuo paramos sumos, proporcingai laikotarpiui, kuriuo reikalavimai nebuvo įvykdyti, skirtos paramos už parduotą ar kitaip perleistą paramos lėšomis įsigytą turtą dalies susigrąžinimas, proporcingai laikotarpiui, kuriuo reikalavimai nebuvo įvykdyti, išmokėtos paramos sumos susigrąžinimas.

Pažymi, kad pažeidimo reikšmingumas, visų pirma, priklauso nuo jo pasekmių svarbos, atsižvelgiant į nepaisytų įsipareigojimų ar pareigų tikslus. Vertinant pažeidimo reikšmingumą, matyti, kad nebuvo įvertinta aplinkybė, jog uogynui suėjo 6 metai, visu laikotarpiu nuo braškyno įveisimo iki 2022 m. liepos (tą patvirtina 2022 m. liepos 1 d. VED pažyma) uogynas buvo prižiūrimas, nuimamas derlius, ir tik paskutiniaisiais 2022 metais, uogynui sulaukus 6 metų, skiriama mažiau dėmesio dėl natūralaus braškių krūmų senėjimo neketinant toliau tęsti veiklos. Vertinant pažeidimo mastą ir trukmę, t. y. poveikį visam projektui, nebuvo įvertinta aplinkybė, kad uogynas įveistas 2017 metais ir kiekvienais metais uogynas buvo prižiūrimas, davė derlių, todėl poveikio visam projektui nėra – braškynas gyvavo tiek, kiek yra normalu pagal natūralią tokių sodinių gyvavimo trukmę. Į pasikartojimo kriterijų taip pat nebuvo atsižvelgta, nes projekto įgyvendinimo laikotarpiu nebuvo nustatyta jokių pažeidimų.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytas aplinkybes, Pareiškėjas prašo įvertinti, kad projekto kontrolės laikotarpiu (trečiaisiais kontrolės metais) ūkio ekonominis dydis, išreikštas produkcijos standartine verte, yra mažesnis kaip 4 000 Eur, todėl taikyti sankciją proporcingą laikotarpiui, kuriuo reikalavimai nebuvo įvykdyti.

Atsakovė Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija atsiliepimu nesutinka su Pareiškėjo skundu ir prašo jį atmesti kaip nepagrįstą.

Atsiliepime Atsakovė atkreipia dėmesį, kad Pareiškėjas Komisijai skundžia Ministerijos Raštą, kuriuo buvo išnagrinėtas jo prašymas įvertinti 2024 m sausio 17 d. Agentūros Sprendimą. Atsakovė nurodo, jog šis Raštas Pareiškėjui nesukėlė jokių teisinių pasekmių, t. y. Sprendimas dėl susidariusios skolos grąžinimo buvo priimtas kito subjekto – Agentūros, todėl, net ir tenkinus Pareiškėjo reikalavimą panaikinti Ministerijos Raštą, kitas Pareiškėjo reikalavimas – „panaikinti skirtą sankciją“ negalėtų būti įgyvendinamas.

Pažymi, kad pagal Administravimo taisyklių 211 punktą: „Pareiškėjai ir (arba) paramos gavėjai, nesutinkantys su Mokėjimo agentūros ir (arba) VI (vadovaujančioji institucija) priimtais sprendimais, jų veikimu arba neveikimu, susijusiais su paramos paraiškų, pateiktų pagal Programos priemonę, administravimu, vertinimu, atranka ir mokėjimo prašymų administravimu, turi teisę juos apskusti. Mokėjimo Agentūros Sprendimus, veikimą arba neveikimą pareiškėjas ir (arba) paramos gavėjas gali savo pasirinkimu apskusti Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka Mokėjimo agentūros vadovui arba VI, Lietuvos Respublikos ikiteisminio

administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai arba Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka apygardos administraciniam teismui. VI sprendimus, veikimą ar neveikimą pareiškėjas ir (arba) paramos gavėjas gali apskusti savo pasirinkimu Žemės ūkio ministrui, ikiteisminei ginčų nagrinėjimo institucijai arba teismui šiame punkte nurodytų teisės aktų nustatyta tvarka“.

Atsakovės teigimu, Pareiškėjas turėjo teisę Agentūros Sprendimą apskusti Ministerijai, Komisijai arba Vilniaus apygardos administraciniam teismui. Pareiškėjas, nesutikdamas su Agentūros Sprendimu, su skundu kreipėsi į Ministeriją, prašydamas panaikinti Agentūros Sprendimą. Ministerija, išnagrinėjusi skunde nurodytas aplinkybes ir iš Agentūros gautą informaciją, nustatė, kad Agentūra, vertindama Pareiškėjo 2023 m. rugpjūčio 8 d. Agentūrai pateiktą projekto įgyvendinimo ataskaitą Nr. 19SU-KU-16-1-02923-PI002 (toliau – PIA) pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama smulkiesiems ūkiams“, tinkamai vadovavosi ir pritaikė Įgyvendinimo taisyklių ir Administravimo taisyklių nuostatas. Ministerijos vertinimu, Agentūros Sprendimas atitinka Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – VAĮ) 10 straipsnio 5 dalies 5 ir 6 punktų reikalavimus, yra nurodytas teisinis ir faktinis pagrindas, kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės bei administracinio sprendimo motyvai.

Atsakovė taip pat atkreipia dėmesį, kad, vadovaujantis Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo 8 straipsnio 1 dalimi, skundas (prašymas) Komisijai paduodamas per vieną mėnesį nuo individualaus administracinio akto paskelbimo arba įteikimo, ar pranešimo apie viešojo administravimo subjekto veiksmus (atsisakymą atlikti veiksmus) suinteresuotai šaliai dienos.

Atsižvelgiant į tai, Ministerijos nuomone, Pareiškėjo skundas negali būti tenkinamas, o terminas paduoti skundą dėl Agentūros Sprendimo, kuris sukėlė Pareiškėjui teisinės pasekmės, yra praleistas.

Atsiliepime Atsakovė dėsto faktines aplinkybes, nurodydama, kad Pareiškėjas 2016 m. kovo 31 d. Agentūrai pateikė Paraišką ir 2016 m. lapkričio 8 d. pasirašė Paramos sutartį, kuria buvo skirta 14 900 Eur suma projektui įgyvendinti. 2016 m. lapkričio 8 d. Pareiškėjui buvo išmokėta 11 920,00 Eur, o 2020 m. gegužės 15 d. – 2 978,37 Eur.

2023 m. rugpjūčio 8 d. Pareiškėjas Agentūrai pateikė PIA, kurią vertinant buvo nustatyta, kad Pareiškėjas neįgyvendino įsipareigojimo nuo paramos sutarties pasirašymo dienos iki verslo plano kontrolės laikotarpio nekeisti Projekto įgyvendinimo vietos ir sąlygų, išlaikyti verslo plane numatytą VED, todėl 2024 m. sausio 17 d. Agentūra priėmė Sprendimą dėl susidariusios skolos grąžinimo, kurį Pareiškėjas 2024 m. vasario 12 d. apskundė Ministerijai.

Atsakovės vertinimu, tiek skunde Ministerijai, tiek skunde Komisijai, Pareiškėjas iš esmės pateikia tokius pat argumentus, kad nesutinka su Ataskaitos vertinimu dėl jos nepagrįstumo ir prieštaravimo.

Ministerija pažymi, kad Pareiškėjas, pasirašydamas Paramos sutartį, įsipareigojo įgyvendinti projektą nepažeidžiant Paramos sutarties sąlygų, Paraiškoje priimtų įsipareigojimų, Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos teisės aktų, kiek jie susiję su projekto įgyvendinimu, reikalavimų (Paramos sutarties 1.1 papunktis). Paramos sutartimi Pareiškėjas įsipareigojo užtikrinti, jog ūkio ekonominis dydis, išreikštas produkcijos standartine verte, nuo sutarties pasirašymo dienos iki verslo plano kontrolės laikotarpio pabaigos būtų didesnis kaip 4 000 Eur (Paramos sutarties 3.1.7 papunktis). Taip pat įsipareigojo pasiekti ir iki verslo kontrolės laikotarpio pabaigos išlaikyti Paraiškoje bei verslo plane nusimatytus projekto priežiūros rodiklius (Paramos sutarties 3.1.8 papunktis). Taip pat įsipareigojo nuo Paramos sutarties pasirašymo dienos iki verslo plano kontrolės laikotarpio nekeisti Projekto įgyvendinimo vietos ir sąlygų, išlaikyti verslo plane numatytą VED. Paramos sutarties 3.1.3 papunktyje numatyta, kad Paramos gavėjas privalo „*Nekeisti projekto įgyvendinimo vietos ir sąlygų (vykdyti verslo plane numatytą žemės ūkio veiklą)*“.

Administravimo taisyklių 243.2 papunktyje yra nustatyta, jog pareiškėjui arba paramos gavėjui Agentūra gali nustatyti pažeidimą, jei pareiškėjas arba paramos gavėjas pažeidžia Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos paramos gavimo ir naudojimo sąlygas, t. y. „*nesilaiko su*

skirta parama susijusių įsipareigojimų, nepasiekia priežiūros rodiklių, nepasiekia arba neišlaiko atitikties atrankos kriterijams ir (arba) tinkamumo sąlygoms“.

Įgyvendinimo taisyklių 17.3 papunktyje numatyta, kad paramos gavėjas įpareigoja nekeisti projekto įgyvendinimo vietos ir sąlygų (vykdyti verslo plane numatytą žemės ūkio veiklą), neparduoti ar kitaip neperleisti kitam asmeniui už paramos lėšas įsigyto turto. Įgyvendinimo taisyklių 17.8 papunktyje numatyta, kad paramos gavėjo ūkio VED nuo paramos sutarties pasirašymo dienos iki verslo plano kontrolės laikotarpio pabaigos turi būti didesnis kaip 4 000 Eur.

Ministerija pažymi, kad remiantis ŽŪDC informacija, 2023 m. sausio 1 d. duomenimis, Pareiškėjo ūkio VED buvo 2 691,63 Eur. 2023 m. spalio 10 d. elektroniniu paštu Agentūra Pareiškėjui išsiuntė paklausimą, kuriuo buvo paprašyta pateikti paaiškinimą, kodėl sumažėjo VED 2022 m.. Pareiškėjas Agentūrai 2023 m. spalio 23 d. pateikė paaiškinimus dėl neatitikimų bei ŽŪDC raštą „Dėl EDV ir VED perskaičiavimo“. ŽŪDC rašte nurodė, kad: „*Skaičiuojant žemės ūkio valdos, kuri teikia paslaugas žemės ūkiui, EDV ir VED, naudojami duomenys apie pajamas iš paslaugų žemės ūkiui teikimo, kurie gaunami iš pažymos apie žemės ūkio veiklos subjekto pajamas per praėjusius kalendorinius metus. Pažyma VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centrui turi būti pateikta iki einamųjų metų birželio 1 d. Jei pažyma būtų pateikta laiku, ekonominis dydis būtų skaičiuojamas įtraukiant pajamas iš paslaugų žemės ūkiui teikimo, nurodytas paramos gavėjo pateiktoje pažymoje, tai EDV reikšmė 2023 m. sausio 1 d. būtų lygi 2,59 EDV. VED reikšmė 2023 m. sausio 1 d. būtų lygi 6 391,63 Eur, o 2023 m. liepos 1 d. – 4 084,12 Eur.*“ Pareiškėjas atsakyme nurodė, kad pažyma nebuvo pateikta dėl techninės klaidos. Su atsakymu Pareiškėjas pateikė ir 2022 m. buhalterinės apskaitos pinigų, pirkimo ir pardavimo operacijų žurnalą, kuriame nebuvo duomenų apie gautas pajamas teikiant žemės ūkio paslaugas. Su Paraiška pateiktame verslo plane nebuvo numatyta, kad verslo plano įgyvendinimo laikotarpiu žemės ūkio valdos ekonominį dydį sudarys paslaugos žemės ūkiui. Pažymi, kad Pareiškėjo teiginiai dėl duomenų nepateikimo laiku apie pajamas, gautas iš paslaugų žemės ūkiui, nėra pagrįsti, todėl į galimus EDV ir VED apskaičiavimus neatsižvelgta.

Vadovaujantis Įgyvendinimo taisyklių 57 punktu, projektų įgyvendinimo priežiūra ir tikrinimas atliekamas Administravimo taisyklių nustatyta tvarka.

2022 m. liepos 12 d. – rugpjūčio 19 d. laikotarpiu buvo atlikta paraiškos Nr. 22-1004976687-1 pagal priemonę, tiesioginių išmokų bei su plotu susijusių kompensacinių išmokų (ir išmokų už mėšinius galvijus bei mėšines avis) patikra vietoje. Remiantis paraiškos patikros vietoje / nuotolinės patikros ataskaita Nr. 22-1004976687-D4-1 nustatyta, kad braškių sodiniai (deklarotas lauko plotas 0,75 ha) yra sunykę, laukas apaugęs piktžolėmis, tarpueiliai nešienauti. Atsakovė pažymi, kad viena iš investicijų buvo braškių daigai, kurie nebuvo išlaikyti, todėl buvo nustatytas pažeidimas.

Atsiliepime taip pat nurodyta, kad 2018 m. gruodžio 21 d. Pareiškėjas Agentūrai pateikė prašymą Nr. 8 bei 2019 m. sausio 3 d. patikslintą prašymą Nr. 1 dėl projekto įgyvendinimo termino pratęsimo ir mokėjimo prašymo termino pratęsimo. Agentūra 2019 m. sausio 9 d. raštu Nr. KU-(4.4.22.)-17 „Dėl projekto keitimo“ informavo, kad neprieštarauja, jog projektas būtų įgyvendintas iki 2019 m. gruodžio 31 d., ir mokėjimo prašymas pateiktas iki 2020 m. vasario 28 d..

Vadovaujantis Įgyvendinimo taisyklių 3.9 papunkčiu, verslo plano kontrolės laikotarpis yra trejų metų laikotarpis nuo paskutinio paramos išmokėjimo dienos, per kurį tikrinama, kaip paramos gavėjas laikosi paramos paraiškoje ir verslo plane numatytų įsipareigojimų. Atsižvelgiant į tai, kad paskutinis paramos išmokėjimas buvo atliktas 2020 m. gegužės 15 d., Pareiškėjo verslo plano kontrolės laikotarpio pabaiga buvo 2023 m. gegužės 15 d., o Patikra buvo atlikta 2022 m. liepos 12 d. – rugpjūčio 19 d., t. y. nepraėjus verslo plano kontrolės laikotarpiui.

Įgyvendinimo taisyklių 54 punkte ir Administravimo taisyklių 188 punkte yra nustatyta, kad netinkamai įgyvendinančiam (įgyvendinusiame) projektą paramos gavėjui, pareiškėjui gali būti taikomos ES ir Lietuvos Respublikos teisės aktuose numatytos sankcijos. Pagal programos priemones gali būti taikomos tokios sankcijos: paramos dydžio sumažinimas, paramos neskrymas, reikalavimas grąžinti visą ar dalį išmokėtos paramos, kitos poveikio priemonės dėl su gauta arba prašoma parama susijusių įsipareigojimų nevykdymo ir (arba) nustatytų reikalavimų nesilaikymo. Įgyvendinimo taisyklių 56.1.2 papunktyje yra nustatyta viena iš priemonės veiklos sričiai taikomų specifinių sankcijų, t. y. visos paramos susigrąžinimo sankcija, kai nuo paramos sutarties pasirašymo datos iki

verslo plano kontrolės laikotarpio pabaigos nustatoma, kad paramos gavėjo ūkio ekonominis dydis, išreikštas produkcijos standartine verte, yra mažesnis kaip 4 000 Eur.

Įgyvendinimo taisyklių 55 punkte ir Administravimo taisyklių 189 punkte nurodyta, kad detali sankcijų apskaičiavimo ir taikymo tvarka nustatyta Sankcijų metodikoje.

Administravimo taisyklių 243 punkte nurodyta, kad pažeidimą Agentūra gali nustatyti tada, kai pareiškėjas arba paramos gavėjas pažeidžia programos paramos gavimo ir naudojimo sąlygas: „nesilaiko su skirta parama susijusių įsipareigojimų, nepasiekia priežiūros rodiklių, nepasiekia arba neišlaiko atitikties atrankos kriterijams ir (arba) tinkamumo sąlygoms“ (243.2 papunktis); „vykdydamas projektą, pažeidė Lietuvos Respublikos ir (arba) ES teisės aktų reikalavimus, kiek jie yra susiję su projekto įgyvendinimu“ (243.3 papunktis); „pažeidžia kitas paramos skyrimo ir naudojimo sąlygas“ (243.12 papunktis).

Atsižvelgiant į visas pirmiau išdėstytas faktines aplinkybes nustatyta, kad su skirta parama susijusi veikla nevykdoma, nepasiekti priežiūros rodikliai ir nesilaikyta Paraiškoje numatyto įsipareigojimo, todėl, vadovaujantis Įgyvendinimo taisyklių 17.3, 17.8 papunkčiais bei Administravimo taisyklių 188, 189, 243, 244, 246 punktais, Sankcijų metodikos 1 priedo 9 punktu, susigražinama visa išmokėta paramos suma, t. y. 14 898,37 Eur.

Atsakovė pažymi, kad, vadovaujantis VAĮ 3 straipsnio 6 dalimi, tiek Agentūra, tiek Ministerija, kaip viešojo administravimo subjektas, turi laikytis lygiateisiškumo principo ir priimdama administracinius sprendimus atsižvelgti į tai, kad įstatymui visi asmenys lygūs, negali varžyti jų teisių ar teikti privilegijų. Teigia, kad Įgyvendinimo taisyklių ir Administravimo taisyklių bei Sankcijų metodikos nuostatos yra aiškios, diferencijuotos, nedviprasmiškos, todėl nėra jokio pagrindo manyti, kad jos gali būti interpretuojamos skirtingai ar prieštarautų kitų teisės aktų nuostatoms.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, Ministerija laikosi pozicijos, jog ji Rašte pateikė nuomonę, kad Agentūra, vertindama Pareiškėjo PIA, tinkamai vadovavosi ir pritaikė Įgyvendinimo taisyklių ir Administravimo taisyklių bei VAĮ nuostatas, ir pabrėžia, kad skundžiamas Ministerijos Raštas Pareiškėjui jokių teisinių pasekmių nesukėlė. Ministerijos nuomone, sprendimas, kuris turėtų būti skundžiamas, šioje byloje turėtų būti Agentūros Sprendimas, o ne Ministerijos Raštas, kuriuo buvo išreikšta tik Ministerijos nuomonė dėl Agentūros priimto Sprendimo.

Trečiasis suinteresuotas asmuo Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos atsiliepimu nesutinka su Pareiškėjo skundu ir prašo jį atmesti kaip nepagrįstą.

Trečiasis suinteresuotas asmuo atsiliepime paaiškino tas pačias, kaip ir Atsakovė, Pareiškėjo Paraiškos teikimo, Paramos sutarties sudarymo, lėšų Projektui įgyvendinti išmokėjimo ir PIA (ataskaitos) pateikimo aplinkybes. Agentūra pažymi, kad Paramos gavėjas neįgyvendino įsipareigojimo nuo paramos sutarties pasirašymo dienos iki verslo plano kontrolės laikotarpio nekeisti Projekto įgyvendinimo vietos ir sąlygų, išlaikyti verslo plane numatytą valdos ekonominį dydį (toliau, minėta – VED).

Kaip ir Ministerija, atkreipia dėmesį į Administravimo taisyklių 243.2 papunktį dėl pažeidimų nustatymo, jei pareiškėjas arba paramos gavėjas nesilaiko su skirta parama susijusių įsipareigojimų, pasirašytos Sutarties esminius punktus. Pažymi, kad, vertinant PIA buvo nustatyta, jog Paramos gavėjo ūkio VED, remiantis ŽŪDC duomenimis, buvo 2 691,63 Eur (2023 m. sausio 1 d. duomenys), todėl 2023 m. spalio 10 d. el. paštu Nr. S-KU-0434703 (toliau – paklausimas) buvo kreiptasi į Pareiškėją ir paprašyta pateikti paaiškinimą dėl sumažėjusio VED 2022 m. NMA pakartoja faktines aplinkybes, kurias Pareiškėjas nurodė paaiškinime, susijusias su ŽŪDC rašte „Dėl EDV ir VED perskaičiavimo“ išdėstytais argumentais dėl žemės ūkio valdos ar ūkio ekonominio dydžio, išreiškiamas ekonominio dydžio vienetais (toliau – EDV) apskaičiavimo, nurodant, kad pažyma VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centrui turi būti pateikta iki einamųjų metų birželio 1 d. Jei pažyma būtų pateikta laiku, ekonominis dydis būtų skaičiuojamas įtraukiant pajamas iš paslaugų žemės ūkiui teikimo, nurodytas paramos gavėjo pateiktoje pažymoje, tai EDV reikšmė 2023 m. sausio 1 d. būtų lygi 2,59 EDV. VED reikšmė 2023 m. sausio 1 d. būtų lygi 6 391,63 Eur, o 2023 m. liepos 1 d. – 4 084,12 Eur.

Paramos gavėjas atsakyme nurodė, kad pažyma nebuvo pateikta dėl techninės klaidos. NMA pažymėjo, kad Paramos gavėjo teiginiai dėl duomenų nepateikimo laiku apie pajamas, gautas iš paslaugų žemės ūkiui, nėra pagrįsti ir į galimus EDV ir VED apskaičiavimus neatsižvelgta.

Pakartodama Ministerijos atsiliepime nurodytą teisinį reglamentavimą dėl Įgyvendinimo taisyklių 54, 55, 57 punktuose, Administravimo taisyklių 188, 189, 243 punktuose įtvirtintų projektų priežiūros nuostatų, pažymi, kad detali Sankcijų apskaičiavimo tvarka nustatyta Sankcijų metodikoje.

Pažymi, kad Sankcijų metodikos 9 punkte įtvirtinta, kad: „*Tais atvejais, kai pažeidimas yra padarytas dėl nenugalimos jėgos (force majeure) arba išimtinių aplinkybių, sankcijos netaikomos <...>*“. Agentūra nurodo, kad su skirta parama susijusi veikla nevykdyta, nepasiekti priežiūros rodikliai ir nesilaikyta Paraiškoje numatyto įsipareigojimas ne dėl *force majeure* ar išimtinių aplinkybių, tad šiuo atveju netaikoma Reglamento 1974/2006 47 straipsnio 1 dalies nuostata, kad „Valstybės narės gali nurodytas *force majeure* ar išimtinių aplinkybių kategorijas, kurioms esant jos nereikalauja iš paramos gavėjo grąžinti dalį ar visą gautą paramą <...>“.

Pagal Sankcijų metodikos 10 punktą išimtinėmis aplinkybėmis laikomos toliau išvardytos aplinkybės, jei pareiškėjas, paramos gavėjas ar partneris įrodo, jog dėl jų buvimo negalėjo laikytis priimtų įsipareigojimų ir (arba) teisės aktuose nustatytų reikalavimų: pareiškėjo, paramos gavėjo ar partnerio nedarbingumas, privalomoji karo tarnyba, kai paramos gavėjas yra fizinis asmuo arba kai fizinis asmuo yra vienintelis paramos gavėjo juridinio asmens akcininkas (ar jam prilygintas asmuo) ir vadovas, gaisras, meteorologiniai reiškiniai, turėję didelį poveikį įsipareigojimų vykdymui, epizootinės ligos, augalų ligos, kompetentingų institucijų funkcijų netinkamas vykdymas, embargas, pareiškėjui, paramos gavėjui ar partneriui yra pritaikyta sankcija pagal su plotais susijusią Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonę ir (arba) pagal su plotais susijusią Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonę, ir (arba) sankcija už su tiesioginėmis išmokomis susijusių įsipareigojimų nevykdymą ir (arba) nustatytų reikalavimų nesilaikymą, tiekėjų ir (arba) rangovų bankrotas, tiekėjų ir (arba) rangovų sutartinių įsipareigojimų nevykdymas, kai pateikiami įrodymai, kad pasirenkant tiekėjus ir (arba) rangovus jie buvo patikimi kontrahentai, kitos aplinkybės, turėjusios didelį poveikį įsipareigojimų vykdymui.

Atsižvelgiant į visas aukščiau išdėstytas faktines aplinkybes, buvo nustatyta, kad padarytas pažeidimas, todėl, vadovaujantis Įgyvendinimo taisyklių 17.3, 17.8 papunkčiais bei Administravimo taisyklių 188, 189, 243, 244, 246 punktais, Sankcijų metodikos 1 priedo 9 punktu, priimtas 2024 m. sausio 17 d. Agentūros Sprendimas, kuriuo susigrąžinama visa išmokėta paramos suma, t. y. 14 898,37 Eur.

NMA su Pareiškėjo Skundo teiginiu, kad Ministerija nepagrįstai atmetė Pareiškėjo skundą ir pripažino NMA Sprendimą teisėtu ir pagrįstu, nesutinka. Agentūra palaiko Ministerijos Rašte nurodytą poziciją, nes pasirašydamas Paramos sutartį, Pareiškėjas įsipareigojo įgyvendinti projektą nepažeidžiant teisės aktų reikalavimų.

NMA akcentuoja, kad Paramos sutartimi Paramos gavėjas įsipareigojo užtikrinti, jog ūkio ekonominis dydis, išreikštas produkcijos standartine verte, nuo sutarties pasirašymo dienos iki verslo plano kontrolės laikotarpio pabaigos būtų didesnis kaip 4 000 Eur (Paramos sutarties 3.1.7 papunktis), pasiekti ir iki verslo kontrolės laikotarpio pabaigos išlaikyti Paraiškoje bei verslo plane nusimatytus projekto priežiūros rodiklius (Paramos sutarties 3.1.8 papunktis), nuo paramos sutarties pasirašymo dienos iki verslo plano kontrolės laikotarpio nekeisti Projekto įgyvendinimo vietos ir sąlygų, išlaikyti verslo plane numatytą VED. Paramos sutarties 3.1.3 papunktyje numatyta, kad Paramos gavėjas privalo „Nekeisti projekto įgyvendinimo vietos ir sąlygų (vykdyti verslo plane numatytą žemės ūkio veiklą)“.

Vertinant Pareiškėjo pateiktą PIA buvo nustatyta, kad Paramos gavėjas neįgyvendino įsipareigojimo nuo paramos sutarties pasirašymo dienos iki verslo plano kontrolės laikotarpio nekeisti Projekto įgyvendinimo vietos ir sąlygų, išlaikyti verslo plane numatytą VED. Pareiškėjo ūkio VED, remiantis ŽŪDC duomenimis, buvo 2 691,63 Eur (2023 m. sausio 1 d. duomenys).

Agentūra pažymi, kad Pareiškėjas paraiškos patikros vietoje/nuotolinės patikros ataskaitos neskundė, todėl NMA turėjo pagrindą vadovautis šioje patikros ataskaitoje užfiksuotais duomenimis ir šiuos duomenis perduoti ŽŪDC.

Pažymi, kad VED neatitikimas atsirado būtent dėl to, kad 2022 m. birželio 8 d. tiesioginių išmokų bei su plotu susijusių kompensacinių išmokų (ir išmokų už mėšinius galvijus bei mėšines avis) paraiškoje Nr. 22-1004976687-1 buvo deklaruotos 0,75 ha braškių plotas, kurių VED reikšmė 5698,5 Eur. Po patikros nustatius neatitikimus, ši VED reikšmė liko 0 Eur (VED buvo perskaičiuotas), todėl atsirado VED nepasiekimas, o ne, kaip teigia Pareiškėjas, kad nebuvo neįtrauktos pajamos iš žemės ūkio paslaugų.

Kaip savo atsiliepime pažymėjo ir Atsakovė, Pareiškėjo verslo plano kontrolės laikotarpio pabaiga buvo 2023 m. gegužės 15 d., o NMA patikra, kurios metu daugiamečiai (braškių) sodiniai buvo rasti sunykę, atlikta 2022 m. liepos 12 d. – rugpjūčio 19 d., t. y. dar nepraėjus verslo plano kontrolės laikotarpiui. Agentūra, atsiliepime pakartodama Įgyvendinimo taisyklių 54 punkto, Administravimo taisyklių 188 punkto nuostatas dėl galimų sankcijų pareiškėjams, pažymėjo, kad Įgyvendinimo taisyklių 56.1.2 papunktyje yra nustatyta visos paramos susigrąžinimo sankcija, kai Paramos gavėjo ūkio ekonominis dydis, išreikštas produkcijos standartine verte, yra mažesnis kaip 4 000 Eur (2023 m. sausio 1 d. duomenimis VED buvo 2 691,63 Eur) bei nuo paramos sutarties pasirašymo dienos iki verslo plano kontrolės laikotarpio buvo pakeistos Projekto įgyvendinimo sąlygos, todėl teigia, kad turėjo pagrindą priimti NMA Sprendimą.

Agentūra papildomai nurodo, kad 2024 m. vasario 13 d. NMA buvo gautas Pareiškėjo raštas „Dėl paramos grąžinimo“, kuriuo buvo prašoma išdėstyti NMA sprendimu apskaičiuotą skolą 12 mėnesių laikotarpiui, kartu informuojant, kad NMA sprendimas apskųstas Ministerijai.

NMA 2024 m. vasario 23 d. raštu Nr. BRK-2899 „Dėl skolos grąžinimo dalimis“ sudarė NMA sprendimu apskaičiuotos skolos ir palūkanų grąžinimo grafiką. 2024 m. kovo 30 d. Pareiškėjas į NMA sąskaitą pervedė 1 245,00 Eur, pagal NMA sudarytą skolos bei palūkanų grąžinimo grafiką.

Skundas tenkintinas.

Ginčas byloje kilo dėl Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos 2024 m. kovo 7 d. rašto Nr. 3IN-198 (8.1 E) „Dėl skundo“ (minėta, toliau – Raštas) (b.1. 3-5) teisėtumo.

Rašytiniai bylos duomenys patvirtina, kad Pareiškėjas 2016 m. gegužės 31 d. Agentūrai pateikė paraišką pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama smulkiems ūkiams“ Nr. KU-16-1-02923-PR001 (minėta, toliau – Paraiška) (b.1. 16-27). Paraiška buvo įvertinta teigiamai ir 2016 m. lapkričio 8 d. pasirašyta paramos sutartis Nr. 19SU-KU-16-1-02923-PR001 (minėta, toliau – Paramos sutartis) (b.1. 27-30), kuria skirta 14 900 Eur paramos suma.

2016 m. lapkričio 8 d. buvo išmokėta 80 proc. t. y. 11 920,00 Eur paramos suma projektui įgyvendinti.

2017 m. gegužės 2 d. tarp Pareiškėjo ir Agentūros buvo pasirašytas Susitarimas Nr. 1 „Dėl projekto 19SU-KU-16-1-02923-PR001 2016 m. lapkričio 8 d. sutarties pakeitimo“ (b.1. 31-32), kurio 2.7.2. papunktyje buvo nurodyta, kad antra paramos dalis (20 proc. visos išmokos sumos iki 2980 Eur) bus sumokama tinkamai įgyvendinus verslo planą.

2018 m. gruodžio 21 d. Pareiškėjas Agentūrai pateikė prašymą Nr. 8 bei 2019 m. sausio 3 d. patikslintą prašymą Nr. 1 dėl projekto įgyvendinimo termino pratęsimo ir mokėjimo prašymo termino pratęsimo. 2019 m. sausio 9 d. raštu Nr. KU-(4.4.22.)-17 „Dėl projekto keitimo“ Agentūra sutiko, kad projektas būtų įgyvendintas iki 2019 m. gruodžio 31 d. ir mokėjimo prašymą pateiktas iki 2020 m. vasario 28 d.

2020 m. gegužės 15 d. buvo išmokėta likusi 2 978,37 Eur paramos suma Projektui įgyvendinti.

Atsižvelgiant į tai, kad paskutinis paramos išmokėjimas buvo atliktas 2020 m. gegužės 15 d., nuo šios dienos buvo skaičiuojamas 3 metų verslo plano kontrolės laikotarpis, todėl Pareiškėjo verslo plano kontrolės laikotarpio pabaiga – 2023 m. gegužės 15 d..

Agentūros Kontrolės departamento Utenos patikrų vietoje skyrius 2022 m. liepos 12 – rugpjūčio 19 dienomis atliko paraiškos Nr. 22-1004976687-1 pagal priemonę tiesioginių išmokų bei su plotu susijusių kompensacinių išmokų patikra vietoje (b.1. 33-46). Jos metu buvo tikrinamas ir Pareiškėjo braškių laukas. 2022 m. rugpjūčio 22 d. raštu Nr. 77871 „Pranešimas apie patikros vietoje

metu nustatytus neatitikimus“ (b.1. 32) Pareiškėjas buvo informuotas apie paraiškos patikros vietoje/nuotolinės patikros ataskaitą Nr. 22-1004976687-D4-1 (b.1. 33-46), kurioje buvo užfiksuoti Paraiškoje deklaruotų duomenų neatitikimai – sunykę braškių sodiniai (deklaruotas lauko plotas 0,75 ha), laukas apaugęs piktžolėmis, tarpueiliai nešienauti, todėl neišlaikyta viena iš investicijų (braškių daigai). Pareiškėjas šios nuotolinės patikros ataskaitos neskundė, todėl NMA vadovavosi joje užfiksuotais duomenimis šiuos duomenis perduodama Valstybės įmonei Žemės ūkio duomenų centras (toliau, minėta – ŽŪDC).

2023 m. rugpjūčio 8 d. Pareiškėjas Agentūrai pateikė metinę projekto įgyvendinimo ataskaitą Nr. 19SU-KU-16-1-02923-PI002 (toliau, minėta – PIA) pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama smulkiesiems verslininkams“ už 2022 metus (b.1. 47-50), kurią vertinant, 2023 m. spalio 10 d. el. paštu Nr. S-KU-0434703, Agentūra paprašė Pareiškėjo pateikti paaiškinimą/pagrindimą dėl nepasiekto rodiklio „Produkcijos standartine verte išreikštas žemės ūkio valdos ekonominis dydis“ 2022 metais (b.1. 51-52).

2023 m. spalio 19 d. Pareiškėjas raštu „Dėl 2023-10-10 paklausimo Nr. S-KU-0434703“ (b.1. 54) pateikė paaiškinimą, kad 2023 m. spalio 11 d. kreipėsi į ŽŪDC su prašymu įtraukti pajamas iš paslaugų žemės ūkiui teikimo į EDV, VED apskaičiavimą, kadangi dėl techninės klaidos duomenys apie šias pajamas pateikti nebuvo. ŽŪDC 2023 m. spalio 12 d. raštu Nr. 1S-14083 „Dėl EDV ir VED perskaičiavimo“ informavo Pareiškėją, kad nėra galimybės perskaičiuoti 2023 m. žemės ūkio valdos EDV ir VED, kadangi Pareiškėjas laiku (t. y. iki einamųjų metų birželio 1 d.) nepateikė pažymos apie žemės ūkio veiklos subjekto pajamas per praėjusius kalendorinius metus.

2024 m. sausio 17 d. Agentūra priėmė Sprendimą Nr. SKP-24 „Dėl susidariusios skolos grąžinimo“ (minėta, toliau – Sprendimas), kuriuo buvo nustatyta, kad Paramos gavėjas neįgyvendino įsipareigojimo nuo paramos sutarties pasirašymo dienos iki verslo plano kontrolės laikotarpio pabaigos nekeisti Projekto įgyvendinimo vietos ir sąlygų, išlaikyti verslo plane numatytą VED, kuris sumažėjo iki 2691,63 Eur. Atsižvelgiant į faktines aplinkybes, buvo nustatyta, kad padarytas pažeidimas, todėl vadovaujantis Įgyvendinimo taisyklių 17.3, 17.8 papunkčiais bei Administravimo taisyklių 188, 189, 243, 244, 246 punktais, Sankcijų metodikos 1 priedo 9 punktu, turi būti sugrąžinama visa išmokėta paramos suma t. y. 14 898,37 Eur.

2024 m. sausio 17 d. Agentūros Sprendime buvo nurodyta, kad Pareiškėjas šį NMA Sprendimą gali pasirinktinai apskųsti Lietuvos Respublikos viešojo administravimo nustatyta tvarka NMA, Žemės ūkio ministerijai, Lietuvos administracinių ginčų komisijai arba Regionų administraciniam teismui.

2024 m. sausio 18 d. Agentūra raštu Nr. BRK-734 „Dėl susidariusios skolos grąžinimo“ (b.1. 74) informavo Pareiškėją apie priimtą Agentūros Sprendimą ir nurodė per 60 kalendorinių dienų 14 898,37 Eur skolos sumą pervesti į nurodytą NMA sąskaitą.

2024 m. vasario 12 d. skunde „Dėl nacionalinės mokėjimo agentūros prie žemės ūkio ministerijos 2024 m. sausio 17 d. sprendimo Nr. SKP-24 dėl susidariusios skolos grąžinimo“ Žemės ūkio ministerijai Pareiškėjas prašė panaikinti Agentūros Sprendimą kaip nepagrįstą ir priimti naują sprendimą, įvertinant visus išdėstytus ir Sankcijų metodikoje reglamentuotus argumentus dėl pažeidimo reikšmingumo, masto, trukmės ir pasikartojimo.

2024 m. vasario 13 d. Pareiškėjas raštu „Dėl paramos grąžinimo“ paprašė Agentūros išdėstyti visą paramos sumą lygiomis dalimis per 12 mėnesių laikotarpį ir informavo Agentūrą apie Sprendimo apskundimą Žemės ūkio ministerijai.

NMA 2024 m. vasario 23 d. raštu Nr. BRK-2899 „Dėl skolos grąžinimo dalimis“ sudarė NMA Sprendimu apskaičiuotos skolos ir palūkanų grąžinimo grafiką.

2024 m. kovo 7 d. Ministerija raštu Nr. 3IN-198 (8.1 E) „Dėl skundo“ (minėta, toliau – Raštas) nurodė Pareiškėjui, kad sutinka su Agentūros Sprendimu, nes jis atitinka Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 10 straipsnio 5 dalies 5 ir 6 punkto reikalavimus, pažymėjo, kad nurodytos Įgyvendinimo ir Administravimo taisyklių bei Sankcijų metodikos nuostatos yra aiškios, diferencijuotos, nedviprasmiškos, todėl nėra jokio pagrindo manyti, kad jos gali būti interpretuojamos skirtingai ar prieštarautų kitų teisės aktų nuostatoms.

2024 m. kovo 30 d. Pareiškėjas, pagal NMA sudarytą skolos bei palūkanų gražinimo grafiką, pervedė į NMA sąskaitą 1 245,00 Eur.

Taigi, šioje byloje sprendina, ar Ministerija tinkamai išnagrinėjo 2024 m. vasario 12 d. Pareiškėjo skundą dėl Agentūros 2024 m. sausio 17 d. priimto Sprendimo, kuriuo buvo nuspręsta iš Pareiškėjo susigrąžinti visą paramos sumą, t. y. 14 898,37 Eur.

Ginčui aktualus teisinis reglamentavimas

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos administravimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. 3D-507 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos administravimo taisyklių patvirtinimo“ (suvestinė redakcija nuo 2024-02-16 iki 2024-04-30) (toliau – Administravimo taisyklės); Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama smulkiesiems ūkiams“ įgyvendinimo taisyklės, taikomos nuo 2016 metų, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2016 m. kovo 4 d. įsakymu Nr. 3D-114 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama smulkiesiems ūkiams“ įgyvendinimo taisyklių, taikomų nuo 2016 metų, patvirtinimo“ (suvestinė redakcija nuo 2016-06-17) (toliau – Įgyvendinimo taisyklės); Sankcijų už teisės aktų nuostatų pažeidimus įgyvendinant Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės taikymo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. gruodžio 4 d. įsakymu Nr. 3D-929 „Dėl Sankcijų už teisės aktų nuostatų pažeidimus įgyvendinant Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės taikymo metodikos nuostatų patvirtinimo“ (suvestinė redakcija nuo 2023-04-13) (toliau – Sankcijų metodika); Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas (suvestinė redakcija nuo 2024-01-01) (toliau – VAĮ).

Nagrinėjamo ginčo kontekste pirmiausia paminėtina, jog viešojoje teisėje taikomi įstatymo viršenybės ir teisinio apibrėžtumo principai lemia tai, kad viešojo administravimo subjektai, vykdydami įstatymais jiems priskirtą veiklą, veiktų tik taip, kaip numato teisės aktai. Sprendžiant klausimą dėl sprendimo teisėtumo, pažymėtina, kad Ministerija yra viešojo administravimo subjektas, veikė viešojo administravimo srityje, todėl jos veiklai taikytinos VAĮ nuostatos, garantuojančios asmenų teisę apskusti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimą ir kt. (VAĮ 1 straipsnis). VAĮ 14 straipsnyje nurodyta, kad asmuo turi teisę apskusti viešojo administravimo subjekto priimtą administracinį sprendimą ar kitokį viešojo administravimo subjekto atsakymą į asmens prašymą ar skundą arba veiksmą (neveikimą) <...> tam pačiam viešojo administravimo subjektui arba aukštesniam pagal pavaldumą viešojo administravimo subjektui, arba kitų įstatymų, reglamentuojančių ginčų, kylančių iš administracinių teisinių santykių, nagrinėjimą, nustatyta tvarka išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijai arba administraciniam teismui.

Administravimo taisyklės nustato Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos bei Programos priemonių bendrą administravimo tvarką. Programos priemonių ir (arba) priemonių veiklos sričių, veiklų administravimo ir finansavimo tvarka nustatoma Programos priemonių įgyvendinimo taisyklėse (Administravimo taisyklių 1 punktą). Šių taisyklių 11.13 papunktyje nurodyta, kad Agentūra priima sprendimą dėl išmokėtų paramos lėšų ar jų dalies susigrąžinimo iš paramos gavėjo, teisės aktų nustatyta tvarka atlieka visus teisės aktuose nustatytus veiksmus susigrąžinti šias lėšas <...>. Administravimo taisyklių 4.25 papunktyje įvardinta, kad sankcija yra pareiškėjui, paramos gavėjui, partneriui taikomas paramos dydžio sumažinimas, paramos neskyrimas, reikalavimas grąžinti visą ar dalį išmokėtos sumos, kitos poveikio priemonės už su prašoma arba gauta parama susijusių įsipareigojimų nevykdymą ir (arba) nustatytų reikalavimų nesilaikymą. Tų pačių taisyklių 188 punkte nurodyta, kad netinkamai įgyvendinančiam (įgyvendinusiame) projektą paramos gavėjui gali būti taikomos ES ir Lietuvos Respublikos teisės aktuose numatytos sankcijos. Pagal Programos priemonės gali būti taikomos tokios sankcijos: paramos dydžio sumažinimas, paramos neskyrimas, reikalavimas grąžinti visą ar dalį išmokėtos paramos, kitos poveikio priemonės dėl su gauta arba prašoma parama susijusių įsipareigojimų

nevykdymo ir (arba) nustatytų reikalavimų nesilaikymo. Detali sankcijų apskaičiavimo ir taikymo tvarka nustatoma, vadovaujantis Sankcijų taikymo metodika ir atskirų Priemonių įgyvendinimo taisyklėmis (Administravimo taisyklių 189 punktą).

Administravimo taisyklių 211 punkte nurodyta, kad Pareiškėjai ir (arba) paramos gavėjai, nesutinkantys su Mokėjimo agentūros ir (arba) VI priimtais sprendimais, veikimu arba neveikimu, susijusiais su paramos paraiškų, pateiktų pagal Programos priemonę, administravimu, vertinimu, atranka ir mokėjimo prašymų administravimu, turi teisę juos apskūsti. Mokėjimo Agentūros sprendimus, veikimą arba neveikimą pareiškėjas ir (arba) paramos gavėjas gali savo pasirinkimu apskūsti Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka Mokėjimo agentūros vadovui arba VI, Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai arba Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka apygardos administraciniam teismui. VI sprendimus, veikimą ar neveikimą pareiškėjas ir (arba) paramos gavėjas gali apskūsti savo pasirinkimu žemės ūkio ministru, ikiteisminėi ginčų nagrinėjimo institucijai arba teismui šiame punkte nurodytų teisės aktų nustatyta tvarka. Pažymėtina, kad VI yra vadovaujančioji institucija (Administravimo taisyklių 3.8 papunktis), o Administravimo taisyklių 6 punkte nustatyta, kad VI yra būtent Žemės ūkio ministerija.

Administravimo taisyklių 243 punkte įtvirtinta, kad pažeidimą Mokėjimo agentūra gali nustatyti tada, kai pareiškėjas arba paramos gavėjas pažeidžia Programos paramos gavimo ir naudojimo sąlygas. Viena iš sąlygų, aktuali ginčo nagrinėjimo atveju, yra tuomet, kai nesilaikoma su skirta parama susijusių įsipareigojimų, nepasiekiamą priežiūros rodiklių, nepasiekiamą arba neišlaikoma atitikties atrankos kriterijams ir (arba) tinkamumo sąlygoms (243.2 papunktis); vykdant projektą, pažeidžiami Lietuvos Respublikos ir (arba) ES teisės aktų reikalavimai, kiek jie yra susiję su projekto įgyvendinimu (243.3 papunktis); pažeidžiamos kitos paramos skyrimo ir naudojimo sąlygos (243.12 papunktis).

Administravimo taisyklių 244 papunktyje įtvirtinta, kad Mokėjimo agentūra, nustačiusi pažeidimų, atitinkamam paramos gavėjui taiko šių Taisyklių VIII skyriuje trečiajame skirsnyje nustatytas sankcijas.

Jei Priemonių įgyvendinimo taisyklėse nustatomas kitoks teisinis reguliavimas nei šiose Taisyklėse, vadovaujamosi Priemonių įgyvendinimo taisyklėmis (254 punktą).

Priemonių įgyvendinimo taisyklėse (šio ginčo kontekste, minėta – Įgyvendinimo taisyklės) yra įtvirtinta, kokius įsipareigojimus prisiima pareiškėjai (17 punktą). Šio ginčo kontekste aktualūs pareiškėjų įsipareigojimai įtvirtinti 17.3 ir 17.8 papunkčiuose: nekeisti projekto įgyvendinimo vietos ir sąlygų (vykdyti verslo plane numatytą žemės ūkio veiklą) <...> ir įsipareigoti, kad ūkio ekonominis dydis, išreikštas produkcijos standartine verte, nuo paramos sutarties pasirašymo dienos iki verslo plano kontrolės laikotarpio pabaigos bus didesnis kaip 4 000 Eur. Pažymėtina, kad produkcijos standartine verte išreikštas žemės ūkio valdos ekonominis dydis (minėta, toliau – VED) yra piniginiiais vienetais išreikštas rodiklis, kuriuo apibūdinamas žemės ūkio valdos dydis ir kuris yra lygus valdos visos produkcijos standartinės vertės ir valdos pajamų, gautų už paslaugas žemės ūkiui, sumai (3.4 papunktis), o verslo plano kontrolės laikotarpis nurodytas 3.9 papunktyje – tai trejų metų laikotarpis nuo paskutinio paramos išmokėjimo dienos, per kurį tikrinama, kaip paramos gavėjas laikosi paramos paraiškoje ir verslo plane numatytų įsipareigojimų.

Įgyvendinimo taisyklių 54 punkte įtvirtinta, kad netinkamai įgyvendinančiam (įgyvendinusiame) projektą paramos gavėjui gali būti taikomos ES ir Lietuvos Respublikos teisės aktuose numatytos sankcijos. Gali būti taikomos tokios sankcijos: paramos sumažinimas, paramos teikimo sustabdymas ir (arba) nutraukimas ir (arba) reikalavimas grąžinti visą ar dalį sumokėtos paramos; apribojimas teikti paraiškas; kitos poveikio priemonės dėl su gauta arba prašoma parama susijusių įsipareigojimų nevykdymo ir (arba) nustatytų reikalavimų nesilaikymo. 55 punkte įtvirtinta, kad detali sankcijų apskaičiavimo ir taikymo tvarka nustatyta Sankcijų metodikoje. 56 punkte nurodyta, kad priemonės veiklos sričiai taikomos specifinės sankcijos yra visos paramos grąžinimas arba paramos dalies susigrąžinimas. Šio ginčo kontekste aktuali 56.1.2 papunktyje įtvirtinta nuostata, kad susigrąžinama visa parama, jei nuo paramos sutarties pasirašymo datos iki verslo plano kontrolės

laikotarpio pabaigos nustatoma, kad paramos gavėjo ūkio ekonominis dydis, išreikštas produkcijos standartine verte, yra mažesnis kaip 4 000 Eur.

Sankcijų metodikos 4 punkte įtvirtinta, kad už padarytus pažeidimus gali būti taikomos tokios sankcijos: paramos dydžio sumažinimas, paramos neskyrimas, reikalavimas grąžinti visą ar dalį sumokėtos paramos, kitos poveikio priemonės. Tuo atveju, kai taikoma 100 proc. paramos sumažinimo ir (arba) paramos sumos susigrąžinimo sankcija, paramos sutartis nutraukiama.

Sankcijų dydžiai yra nustatyti Metodikos prieduose (5 punktas). Tais atvejais, kai Metodikos prieduose nustatytos sankcijos ribos yra nuo mažiausios iki didžiausios, sankcija skiriama atsižvelgiant į pažeidimo reikšmingumą, mastą, trukmę ir pasikartojimą. Pažeidimo reikšmingumas visų pirma priklauso nuo jo pasekmių svarbos, atsižvelgiant į nepaisytų įsipareigojimų ar pareigų tikslus. Pažeidimo mastas pirmiausia priklauso nuo jo poveikio visam projektui, o pažeidimo trukmė – nuo laiko, kurį trunka jo poveikis, arba nuo galimybės šį poveikį panaikinti pagrįstomis priemonėmis. Pažeidimo pasikartojimas nustatomas pagal tai, ar per visą 2014–2020 m. programinį laikotarpį buvo nustatyta panašių to paties pareiškėjo, paramos gavėjo ar partnerio pažeidimų, įgyvendinant tą patį projektą ar tokią pat priemonę, arba per pastaruosius ketverius metus buvo nustatyta panašių to paties pareiškėjo, paramos gavėjo ar partnerio pažeidimų, įgyvendinant panašią 2007–2013 m. programinio laikotarpio priemonę. Prieš nustatant pasikartojantį pažeidimą pareiškėjas, paramos gavėjas ar partneris turi būti informuotas apie prieš tai padarytą pažeidimą.

Sankcijų metodikos 9 punkte nurodyta, kad tais atvejais, kai pažeidimas yra padarytas dėl nenugalimos jėgos (*force majeure*) arba išimtinių aplinkybių, sankcijos netaikomos.

Sankcijų už teisės aktų nuostatų pažeidimus įgyvendinant Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones taikymo metodikos 1 priedo „Sankcijų dydžių, kai nustatyti pažeidimai dėl reikalavimų ir įsipareigojimų nesilaikymo pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones, sąvadas“ 9 punkte nustatyta, kad, jeigu paramos gavėjas padaro pažeidimą, kuris pasižymi tuo, kad projekto arba verslo plano įgyvendinimo ir (arba) kontrolės laikotarpiu pakeičiamas remiamos veiklos pobūdis, tikslai ar įgyvendinimo sąlygos, kai tokie veiksmai pakenkia pradiniam projekto tikslams arba nutraukiama projekte numatyta veikla, taikoma sankcija yra: paramos sumažinimas ir (arba) paramos susigrąžinimas 100 proc. nuo paramos sumos/proporcingai laikotarpiui, kuriuo reikalavimai nebuvo įvykdyti, skirtos paramos už parduotą ar kitaip perleistą paramos lėšomis įsigytą turtą dalies susigrąžinimas/proporcingai laikotarpiui, kuriuo reikalavimai nebuvo įvykdyti, išmokėtos paramos sumos susigrąžinimas.

Sankcijų metodikos 1 priedo 9 punkte aiškinama, kad, jei paramos gavėjas ir (arba) partneris pakeičia remiamos veiklos pobūdį, tikslus ar įgyvendinimo sąlygas, kai tokie veiksmai pakenkia pradiniam projekto tikslams: 1) projekto arba verslo plano įgyvendinimo laikotarpiu – taikomas paramos sumažinimas ir (arba) paramos susigrąžinimas 100 proc. nuo paramos sumos; 2) projekto arba verslo plano kontrolės laikotarpiu, taikomas proporcingai laikotarpiui, kuriuo reikalavimai nebuvo įvykdyti, išmokėtos paramos sumos susigrąžinimas (sankcija skaičiuojama pagal tai, kiek per visą kontrolės laikotarpį nebuvo vykdomi įsipareigojimai kalendorinėmis dienomis).

Dėl Ministerijos Rašto apskundimo tikslingumo.

NMA ir ŽŪM nagrinėjamo ginčo santykiuose veikia kaip viešojo administravimo subjektai, atsakingi už tinkamą Pareiškėjo pateiktos paramos paraiškos administravimą, taigi, vadovaujantis VAĮ 14 straipsnio nuostatomis, asmuo turi teisę apskusti jų priimtus sprendimus.

2024 m. sausio 17 d. NMA priėmė Sprendimą (b. 1. 71-73) ir nurodė, kad Pareiškėjas šį Sprendimą gali apskusti pasirinktinai NMA, Žemės ūkio ministerijai (kuri yra vadovaujančioji institucija), Lietuvos administracinių ginčų komisijai ar Regionų administraciniam teismui (Administravimo taisyklių 211 punktas).

Pareiškėjas pasinaudojo apskundimo teise, savo nuožiūra pasirinko, kuriai iš nurodytų institucijų skusti Agentūros Sprendimą, todėl 2024 m. vasario 12 d. pateikė skundą Ministerijai (b. 1. 88-90). Nors ŽŪM Atsiliepime teigia, kad Ministerijos Raštas Pareiškėjui nesukėlė jokių teisinių pasekmių, t. y. Sprendimas dėl susidariusios skolos grąžinimo buvo priimtas kito subjekto – Agentūros, todėl net ir tenkinus Pareiškėjo reikalavimą panaikinti Ministerijos Raštą, kitas Pareiškėjo

reikalavimas – „*panaikinti skirtą sankciją*“ negalės būti įgyvendinamas. Ministerijos nuomone, Pareiškėjo skundas negali būti tenkinamas, o terminas paduoti skundą dėl Agentūros Sprendimo, kuris sukėlė Pareiškėjui teises pasekmes, yra praleistas.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Komisija konstatuoja, kad Pareiškėjas tinkamai pasinaudojo Administracinių taisyklių 211 punkte nurodyta apskundimo tvarka ir skundą dėl NMA priimto Sprendimo pateikė tinkamam subjektui.

Vadovaujantis VAI 10 straipsnio 1 dalies nuostatomis, Administracinius sprendimus priimti turi teisę tik viešojo administravimo subjektai, turintys šio įstatymo nustatyta tvarka jiems suteiktus įgaliojimus. Sutiktina su Atsakove, kad būtent NMA yra institucija, kuri, nustačiusi pažeidimus, taiko nustatytas sankcijas (Administravimo taisyklių 244 punktas), tačiau Komisija nesutinka su Ministerijos vertinimu, kad skundžiamame Rašte yra pateikta tik Ministerijos nuomonė, kuri nesukelia Pareiškėjui jokių teisinių pasekmių. Nagrinėjamu atveju, Ministerijos Raštas laikytinas administraciniu aktu (sprendimu) VAI 2 straipsnio 5 dalies prasme, nes juo Ministerija, kaip vadovaujančioji institucija NMA atžvilgiu, išreiškė valią sutikdama su NMA paskirta sankcija Pareiškėjui. Byloje nėra jokių pagrįstų aplinkybių, kuriomis remiantis būtų galima vertinti, kad Pareiškėjas kreipėsi į Ministeriją prašydamas sužinoti jos nuomonę vienu ar kitu klausimu, priešingai, nurodė, kad nesutinka su Agentūros Sprendimu, pagal kurį jis turi gražinti visą išmokėtą paramos sumą, nurodė faktines aplinkybes bei teisinius argumentus, kodėl skiriama sankcija turėtų būti pakeista. Tai atitinka VAI 2 straipsnio 12 dalyje įtvirtinto skundo sąvoką – asmens kreipimosi į viešojo administravimo subjektą, kuriame tas asmuo nurodo, kad yra pažeistos jo ar kito asmens teisės ar teisėti interesai, ir prašo juos apginti.

Nors Administravimo taisyklės tiesiogiai nenumato ŽŪM teisės panaikinti NMA sprendimą, tačiau, be jokios abejonės, Ministerija, kaip kontroliuojanti (vadovaujančioji) institucija, turi įgaliojimus peržiūrėti jai pavaldžios institucijos – NMA – priimtus sprendimus. Pavyzdžiui, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) 2022 m. balandžio 6 d. nutartyje Nr. eA-255-556/2022 pažymėta, kad „*Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija 2020 m. liepos 28 d. rašte „Dėl skundo“ nurodė, kad NMA 2020 m. birželio 16 d. sprendimas Nr. KV-545 (10.6.1E), kuriuo nuspręsta taikyti 100 proc. paramos susigrąžinimo sankciją dėl netinkamo projekto Nr. 19SU-KV-16-1-02801-PR001 pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama smulkiesiems ūkiams“ įgyvendinimą yra nepagrįstas bei neatitinka teisės aktų reikalavimų, todėl prašė NMA priimti naują teisės aktų reikalavimus atitinkantį ir pagrįstą sprendimą. NMA 2020 m. lapkričio 19 d. priėmė ginčijamą Sprendimą“.*

Komisija vertina, kad remiantis VAI 2 straipsnio 2 dalyje įtvirtintos „*administracinės procedūros*“ sąvokos apibrėžimu, Ministerija, nagrinėdama Pareiškėjo skundą dėl NMA Sprendimo, atliko viešojo administravimo subjekto veiksmus, kurie būtini nagrinėjant skundą apie viešojo administravimo subjekto administraciniais sprendimais galimai padarytą asmens, nurodyto skunde, teisių ir teisėtų interesų pažeidimą ir priėmė dėl to administracinės procedūros sprendimą (VAI 2 straipsnio 3 dalis). Atsiliepime Ministerija nurodo, kad „Pareiškėjas Komisijai skundžia Ministerijos raštą, kuriuo buvo išnagrinėtas jos (*turėtų būti – jo*) prašymas įvertinti Nacionalinės mokėjimo agentūros <...> sprendimą“, „išnagrinėjusi skunde nurodytas aplinkybes ir iš Agentūros gautą informaciją, nustatė, kad <...> Agentūros Sprendime nurodytas teisinis ir faktinis pagrindas, kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės bei administracinio sprendimo motyvai“. Komisija sprendžia, kad Ministerija nurodytais teiginiais patvirtina faktą, jog, gavusi skundą, ji nagrinėjo, o išnagrinėjusi pateikė Pareiškėjui atsakymą, kuris yra apskūstas Komisijai kaip individualus administracinis aktas Ikiteisminių administracinių ginčų įstatymo nustatyta tvarka (toliau – IAGNTI).

Komisija nesutinka su Atsiliepime nurodyta Ministerijos pozicija, kad skundžiamas Raštas yra tik Ministerijos nuomonė, kuri nesukelia Pareiškėjui jokių teisinių pasekmių ir kad turėtų būti skundžiamas Agentūros Sprendimas. Komisija pažymi, kad teisės aktai Pareiškėjui suteikė teisę pačiam nuspręsti, kokiam subjektui skūsti NMA priimtą Sprendimą dėl paramai skirtų lėšų gražinimo. Tokia pasirinkimo laisvės alternatyva Pareiškėjui nurodyta ir apskūstame NMA Sprendime. ŽŪM, kaip viešojo administravimo subjektas, kontroliuojantis NMA veiksmus, atliko

viešojo administravimo procedūrą – kontrolės funkciją ir priėmė savo individualų administracinį teisės aktą.

Įvertinus nurodytas aplinkybes bei argumentus, Komisija vertina, kad nebuvo jokio objektyvaus pagrindo Komisijai nepriimti ir nenagrinėti Pareiškėjo skundo dėl ŽŪM Rašto. Skundo padavimo Komisijai terminas, nurodytas Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje, nėra praleistas.

Teisinis ginčo vertinimas.

Pareiškėjas, nesutikdamas su Agentūros Sprendimu, kuriuo jis įpareigotas sugrąžinti visą išmokėtą paramos sumą, teikdamas skundą Ministerijai (b. 1. 88-90), prašė Agentūros Sprendimą panaikinti kaip nepagrįstą ir priimti naują sprendimą, įvertinant išdėstytas aplinkybes ir Sankcijų metodikoje reglamentuotus argumentus dėl pažeidimo reikšmingumo, masto trukmės ir pasikartojimo. Taigi, analizuojant ginčijamo administracinio akto teisėtumą, Komisija vertins Ministerijos Rašto atitiktį VAI 10 straipsnio 5 ir 6 punktuose įtvirtintiems reikalavimams.

Skunde Ministerijai, Pareiškėjas nurodo du esminius nesutikimo su skundžiamu Agentūros Sprendimu motyvus: 1) nors Ataskaitoje nurodyta, kad, nors ir sunykę, bet 2022 m. – projekto kontrolės laikotarpiu – buvo rasti daugiamečių braškių sodiniai, Agentūra Sprendime konstatuoja faktą, kad padarytas pažeidimas, nes su skirtinga parama susijusi veikla nebuvo vykdoma ir 2) visos išmokėtos paramos sumos susigrąžinimo sankcija paskirta neįvertinus, kad gali būti taikoma ir kitokia sankcija, įvertinus pažeidimo reikšmingumą, mastą, trukmę ir pasikartojimą.

Agentūros Sprendime ir Ministerijos Rašte nurodyta, kad Pareiškėjas padarė pažeidimą, nes „su skirtinga parama susijusi veikla nevykdoma, nepasiekti priežiūros rodikliai ir nesilaikyta Paraiškoje numatyto išipareigojimo, todėl, vadovaujantis Įgyvendinimo taisyklių 17.3, 17.8 papunkčiais bei Administravimo taisyklių 188, 189, 243, 244, 246 punktais, Sankcijų metodikos 1 priedo 9 punktu, susigrąžinama visa išmokėta paramos suma, t. y. 14 898,37 Eur“. Pareiškėjo vertinimu, ūkio ekonominis dydis, išreikštas produkcijos standartine verte, buvo mažesnis kaip 4 000 Eur ne viso projekto įgyvendinimo, o būtent projekto kontrolės laikotarpiu (trečiaisiais kontrolės metais), todėl mano, kad jam turėtų būti taikoma sankcija, proporcinga laikotarpiui, kuriuo reikalavimai nebuvo įvykdyti.

Įvertinus tai, kad NMA ir Ministerija nurodo, jog sankcija skiriama vadovaujantis Sankcijų metodikos 1 priedo 9 punktu, Komisija pažymi, kad nei Agentūros Sprendime ir atsiliepime, nei skundžiamame Ministerijos Rašte ir atsiliepime nėra pasisakyta dėl šios nuostatos taikymo – nuostata tik formaliai įvardijama, tačiau ši konkreti teisės norma nekomentuojama, nepateikiami jokie motyvai ir faktinės aplinkybės, susijusios su šios normos taikymu.

Sankcijų metodikos 1 priedo 9 punkte nurodyta, kad, jei paramos gavėjas pakeičia remiamos veiklos pobūdį, tikslus ar įgyvendinimo sąlygas, kai tokie veiksmai pakenkia pradiniam projekto tikslams projekto arba verslo plano kontrolės laikotarpiu, taikomas proporcingai laikotarpiui, kuriuo reikalavimai nebuvo įvykdyti, išmokėtos paramos sumos susigrąžinimas (sankcija skaičiuojama pagal tai, kiek per visą kontrolės laikotarpį nebuvo vykdomi išipareigojimai kalendorinėmis dienomis). Jei analogiški pažeidimai nustatomi projekto arba verslo plano įgyvendinimo laikotarpiu – taikomas paramos sumažinimas ir (arba) paramos susigrąžinimas 100 proc. nuo paramos sumos. Taigi, Sankcijų metodikos 1 priedo 9 punkte yra nurodytos įvairios alternatyvos dėl sankcijos taikymo.

Sankcijų metodikos 5 punkte nurodyta, kad sankcijų dydžiai yra nustatyti Metodikos prieduose. Tais atvejais, kai Metodikos prieduose yra nustatytos sankcijos ribos nuo mažiausios iki didžiausios, sankcija skiriama atsižvelgiant į pažeidimo reikšmingumą, mastą, trukmę ir pasikartojimą – tačiau apie tai, vėlgi, nei Agentūra nei Ministerija, atitinkamai Sprendime ir Rašte, nepasisakė, nors tai buvo vienas iš esminių nesutikimo su Agentūros Sprendimu – skirti visos išmokėtos paramos susigrąžinimo sankciją – motyvų.

Išsamiau aptariama tik Sankcijų Metodikos 9 punkto nuostata, kurioje nurodyta, kad, tais atvejais, kai pažeidimas yra padarytas dėl nenugalimos jėgos (*force majeure*) arba išimtinių aplinkybių, sankcijos netaikomos. Pažymėtina, kad byloje nėra ginčo ar kokių kitų duomenų, kad

Pareiškėjo veiklai įtakos būtų padariusios nenugalimos jėgos (*force majeure*) arba išimtinės aplinkybės.

Skunde Ministerijai Pareiškėjas pažymi, kad Ataskaitoje yra užfiksuota, kad yra išlikę braškių sodinių likučių („patikros metu aptiktas pasėlis yra BRA (t. y. braškės)“, „deklaruotos naudmenos kodas yra BRA“, „Aptiktos naudmenos kodas BRA“, „braškių sodiniai sunykę“) ir jis neginčija fakto, kad sodiniai sumenkę ir nuskurdę. Tačiau, sutiktina su Pareiškėju, kad konkrečiu metu nenustačius veiklos vykdymo, negalima daryti išvados, kad ši veikla apskritai nebuvo vykdoma, kad sodinių iš viso nėra ar jų nebuvo nuo 2017 m. Ministerija nevertino ir neanalizavo Pareiškėjo pateiktų argumentų, kad sunykę braškių sodiniai buvo tik 2022 metais, o konstatavo faktą, kad veikla nebuvo vykdoma apskritai, kad patikros Ataskaitoje nustatytas pažeidimas, kad žolė nenušienauta iki rugsėjo 1-os dienos, nors patikra atlikta 2022 m. liepos 12 – rugpjūčio 19 dienomis.

Sutiktina su Atsakove ir NMA, kad Pareiškėjas, pasirašydamas Paramos sutartį (b.1. 29-30), įsipareigojo įgyvendinti Projektą laikantis teisės aktų reikalavimų, kartu užtikrinant, jog ūkio ekonominis dydis, išreikštas produkcijos standartine verte, nuo sutarties pasirašymo dienos iki verslo plano kontrolės laikotarpio pabaigos būtų didesnis kaip 4 000 Eur (ir pagal Įgyvendinimo taisyklių 17.8 papunktį), nes, jei šis dydis yra neišlaikomas, priemonės veiklos sričiai taikoma specifinė sankcija susigrąžinti visą paramą (Įgyvendinimo taisyklių 56.1.2 papunktis), tačiau, Komisijos vertinimu, skiriant sankcijas, ypač visos išmokėtos sumos susigrąžinimo, turi būti išsklaidytos bet kokios abejonės.

Kaip jau minėta, Sprendime nurodyta, kad sankcija skiriama remiantis Sankcijų Metodikos 1 priedo 9 punktu, kuriame kontrolės laikotarpis yra svarbi aplinkybė skiriant sankcijas, todėl Komisija vertina, kad Ministerija, nagrinėdama Pareiškėjo skundą, turėjo tai įvertinti ir dėl jo pasisakyti. Vadovaujantis tuo, kad nustačius pažeidimą projekto kontrolės laikotarpiu sankcija turėtų būti taikoma proporcingai laikotarpiui, kuriuo reikalavimai nebuvo įvykdyti, reikia suprasti, kad tiek Agentūra, tiek Ministerija laiko, kad pažeidimas buvo padarytas projekto įgyvendinimo laikotarpiu, nes buvo pritaikyta visos išmokėtos paramos susigrąžinimo sankcija. Tačiau, net ir nustačius, kad pažeidimas visgi buvo padarytas projekto įgyvendinimo laikotarpiu, Pareiškėjui turi būti motyvuotai paaiškinta, kodėl nebuvo pasirinktas paramos sumažinimas, nes tokia galimybė taip pat yra numatyta Sankcijų metodikos 1 priedo 9 punkte.

Komisija pažymi, kad VAĮ 3 straipsnio 5 dalyje yra įtvirtintas išsamumo principas, kuris reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nuroydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes bei konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi, vertindamas prašymo ar skundo turinį. Lietuvos teismų praktikoje įtvirtinta, kad administracinio sprendimo priėmimo faktinis pagrindas ir individuali argumentacija turi būti žinomi ne tik viešojo administravimo subjektui, priimančiam sprendimą, bet ir asmeniui, kurio atžvilgiu jis priimamas. Individualus administracinis aktas paprastai turi būti toks, kad iš jo būtų galima suprasti visuomeninių santykių esmę, subjektus, dalyvaujančius šiuose santykiuose, kad būtų aiškus tų visuomeninių santykių teisinis kvalifikavimas. Visiškai nesilaikant minėtų nuostatų ar tai darant tik iš dalies, paprastai kyla pagrįsta abejonė dėl tokio administracinio akto teisėtumo bei pagrįstumo (LVAT 2013 m. lapkričio 21 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A502-2124/2013; 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A822-1440/2014).

Pareiškėjas skunde laikosi pozicijos, kad buvo nepagrįstai padaryta išvada, kad Pareiškėjo veikla apskritai nėra vykdoma, byloje netinkamai įvertintos faktinės aplinkybės, o jo atžvilgiu pritaikyta neproporcingai griežta sankcija. Komisija nevertina sankcijos dydžio nustatymo, nes tai NMA kompetencija, tačiau pažymi, kad Lietuvos teismų praktikoje yra atvejų, kai pareiškėjui, nesilaikiusiam įpareigojimo išlaikyti 4000 Eur VED iki kontrolės laikotarpio pabaigos, buvo skiriama ne visos išmokėtos paramos susigrąžinimo sankcija. Pavyzdžiui LVAT 2022 m. balandžio 6 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. eA-255-556/2022 „Teismas pažymėjo, kad pareiškėjas, atsakydamas į NMA 2020 m. birželio 1 d. paklausimą el. paštu Nr. S-KV-0332050, nenurodė, kad pažeidimas yra padarytas dėl nenugalimos jėgos (*force majeure*) arba išimtinių aplinkybių, todėl, teismas darė išvadą, kad NMA, nustačiusi, jog pareiškėjo ūkio VED yra mažesnis nei 4 000 Eur, pagrįstai skundžiamu Sprendimu pareiškėjui pritaikė 1 033,52 Eur sankciją. Atsakovas nusprendė

pareiškėjui taikyti ne visos išmokėtos paramos susigrąžinimo sankciją, o sankciją, apskaičiuotą proporcingai pagal dienų skaičių, kurį jis nesilaikė įsipareigojimo, kad ūkio ekonominis dydis, išreikštas VED, nuo Paramos sutarties pasirašymo dienos iki verslo plano kontrolės laikotarpio pabaigos būtų didesnis kaip 4 000 Eur <...>. Teismo vertinimu, atsakovo pritaikyta sankcija yra objektyvi, protinga ir proporcinga“.

Toje pačioje nutartyje nurodyta, kad „ŽŪM, išnagrinęjusi pareiškėjo 2020 m. birželio 23 d. skundą, nurodė, kad NMA pareiškėjo atžvilgiu turėtų priimti naują sprendimą. NMA tą ir padarė, priėmė Sprendimą. Kadangi Įgyvendinimo taisyklėse 17.8 papunktį detalizuojančių teisės normų nebuvo, NMA, atsižvelgdama į ŽŪM atsakymą, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. gruodžio 4 d. įsakymu Nr. 3D-929 „Dėl Sankcijų už teisės aktų nuostatų pažeidimus įgyvendinant Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones taikymo metodikos patvirtinimo“ (Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2020 m. balandžio 15 d. įsakymo Nr. 3D-292 redakcija) patvirtintos Sankcijų už teisės aktų nuostatų pažeidimus įgyvendinant Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones taikymo metodikos (toliau – ir Sankcijų metodika) 5 punktą ir 1 priedo 27 papunktį, nusprendė pareiškėjui taikyti ne visos išmokėtos paramos susigrąžinimo sankciją, o taikyti sankciją, apskaičiuotą proporcingai pagal dienų skaičių, kurį jis nesilaikė įsipareigojimo, kad ūkio ekonominis dydis, išreikštas VED, nuo Paramos sutarties pasirašymo dienos iki verslo plano kontrolės laikotarpio pabaigos būtų didesnis kaip 4 000 Eur. NMA taikyta sankcija buvo objektyvi ir proporcinga, taikyta atsižvelgiant į pažeidimo trukmę, t. y. suskaičiuota kiekviena diena, kurią pareiškėjas nesilaikė įsipareigojimo dėl VED dydžio“ (LVAT 2022 m. balandžio 6 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-255-556/2022).

NMA, kaip išmokas administruojanti ir už sankcijų taikymą atsakinga institucija, ir Ministerija, kaip kontroliuojanti institucija, turi tiksliai ir aiškiai apibrėžti padarytus pažeidimus, pašalinti bet kokias dviprasmybes, apibūdinti ir pagrįsti faktinę situaciją taip, kad ji būtų aiški ne tik valstybės tarnautojams, atsakingiems už teikiamą paramą, bet ir tiems asmenims, kurie tiesiogiai pretenduoja į išmokas. Kompetentingos institucijos priimamas sprendimas dėl sankcijų pritaikymo visais atvejais privalo būti pagrįstas pakankamais įrodymais bei teisės normomis, o taikytinos poveikio priemonės – motyvuotos. Tačiau tiek iš pateikto skundo Ministerijai, tiek iš Skundo Komisijai matyti, kad Pareiškėjui detalčiai nebuvo paaiškinta ir atsakyta dėl jo nurodytų prieštaravimų.

Ministerija skundžiamame Rašte pati nurodo, kad Įgyvendinimo taisyklių 56.1.2 papunktyje yra nustatyta viena iš priemonės veiklos sričiai taikomų specifinių sankcijų (t. y. visos paramos susigrąžinimo sankcija, kai nuo paramos sutarties pasirašymo datos iki verslo plano kontrolės laikotarpio pabaigos nustatoma, kad paramos gavėjo ūkio ekonominis dydis, išreikštas produkcijos standartine verte, yra mažesnis kaip 4 000 Eur), tačiau Rašte jos taikymo vertinimo, Pareiškėjo atžvilgiu, niekaip neaptaria. Dėl to, Komisijos manymu, lieka neaišku, ar visos paramos sugrąžinimo sankcija Pareiškėjui buvo taikyta būtent šio minėto Įgyvendinimo taisyklių punkto pagrindu, ar visgi vadą NMA sprendimui bei skundžiamam Ministerijos Raštui davė kitos minėtų institucijų nustatytos aplinkybės.

Komisijos vertinimu, skundžiamame Rašte Ministerija nurodydama, tiksliau, atkartodama NMA nurodytas teisės normas, kaip teisinį pagrindą Pareiškėjo atžvilgiu priimtam sprendimui sugrąžinti visą išmokėtą paramos sumą, minėto nurodyto teisinio pagrindo taikymo neaptaria, nepaaiškina nustatytų faktinių aplinkybių kontekste, nepasisako dėl Pareiškėjo skunde Ministerijai išsakytų argumentų dėl sankcijos dydžio taikymo atsižvelgiant į pažeidimo laikotarpį, trukmę, mastą, sukeltus padarinius. Atsižvelgiant į tai, Komisija sprendžia, kad, iš Ministerijos pateikto Rašto Pareiškėjas negalėjo suvokti, ar Agentūra ir Ministerija apskritai vertino tokius kriterijus kaip pažeidimo reikšmingumas, mastas, trukmė ir pasikartojimas, ar į juos atsižvelgė NMA parinkdama/skirdama Pareiškėjui sankciją. Ministerija dėstė iš esmės tas pačias faktines aplinkybes jau žinomas ginčo šalims, rėmėsi tais pačiais motyvais. Raštas yra formalus ir deklaratyvus, atkartojantis Agentūros Sprendimą. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Komisija daro išvadą, kad Ministerijos Raštas neatitinka VAĮ 10 straipsnio 5 dalyje 5 ir 6 punktuose, VAĮ 3 straipsnio 5 dalyje nustatytų reikalavimų, todėl yra naikintinas.

Dėl Pareiškėjo reikalavimo įpareigoti Atsakovę priimti naują sprendimą, Komisija pažymi, kad materialines teisės normas pagal nustatytą kompetenciją taiko konkretus viešojo administravimo subjektas. Administravimo taisyklių 244 punkte nurodyta, kad Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos, nustačiusi pažeidimus, atitinkamam paramos gavėjui taiko nustatytas sankcijas, todėl Komisija negali įpareigoti Žemės ūkio ministerijos priimti naują sprendimą taikyti sankciją, proporcingą laikotarpiui, kurio reikalavimai nebuvo įvykdyti.

Komisija, byloje nustatytų faktinių aplinkybių pagrindu, remdamasi anksčiau išdėstytu aktuali nagrinėjamam ginčui teisiniu reguliavimu, vertindama skundžiamą Sprendimą teisėtumo aspektu, konstatuoja, kad Atsakovė pažeidė VAĮ 10 straipsnio 5 dalies 5 ir 6 punkto, VAĮ 3 straipsnio 5 dalies reikalavimus. Adekvataus, aiškaus ir pakankamo motyvų išdėstymo bei jų pagrindimo nebuvimas Ministerijos Rašte laikytini administracinio akto, priimto Pareiškėjo atžvilgiu, esminiais trūkumais, todėl yra pagrindas skundžiamą Raštą panaikinti.

Komisija pažymi, jog sprendimas, kuriuo buvo panaikintas viešojo administravimo subjekto priimtas administracinis aktas, nereiškia, kad viešojo administravimo subjektas neturi teisės priimti tokias pačias teises pasekmes Pareiškėjui sukeltą sprendimą – viešojo administravimo subjektas gali priimti bet kokią sprendimą (ir tokį patį, koks buvo priimtas anksčiau), tačiau jame turi būti teisingai ir aiškiai nurodyti tokio sprendimo priėmimo teisiniai bei faktiniai pagrindai, taip pat motyvai.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo 20 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Komisija

n u s p r e n d ž i a:

panaikinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos 2024 m. kovo 7 d. raštą Nr. 3IN-198(8.1 E) „Dėl skundo“ ir įpareigoti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministeriją iš naujo išnagrinėti pareiškėjo X. Y. skundą dėl 2024 m. sausio 17 d. Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos sprendimo Nr. SKP-24 „Dėl susidariusios skolos grąžinimo“ ir priimti naują teisės aktų reikalavimus atitinkantį sprendimą.

Sprendimą per vieną mėnesį nuo sprendimo priėmimo bylos šalys turi teisę apskųsti Regionų administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Posėdžio pirmininkas

Komisijos narės

Giedrius Jakubėnas

Vaida Jokubauskaitė

Danutė Kulikauskienė

Raminta Ramanauskienė

Svetlana Sinkevičienė